

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svake subote ♦ Godišnja pretplata 50 din ♦ Uredništvo i uprava Prestolonaslednikov trg 34 ♦ Telefon uredništva 30-866 i 26-516, uprave 30-866 ♦ Račun Poštanske štedionice br. 57.686 ♦ Oglasi po ceniku ♦ Rukopisi se ne vraćaju ♦

Beograd, 6 novembar 1937

God. VIII ♦ Broj 35

Vuk Stefanović-Karadžić

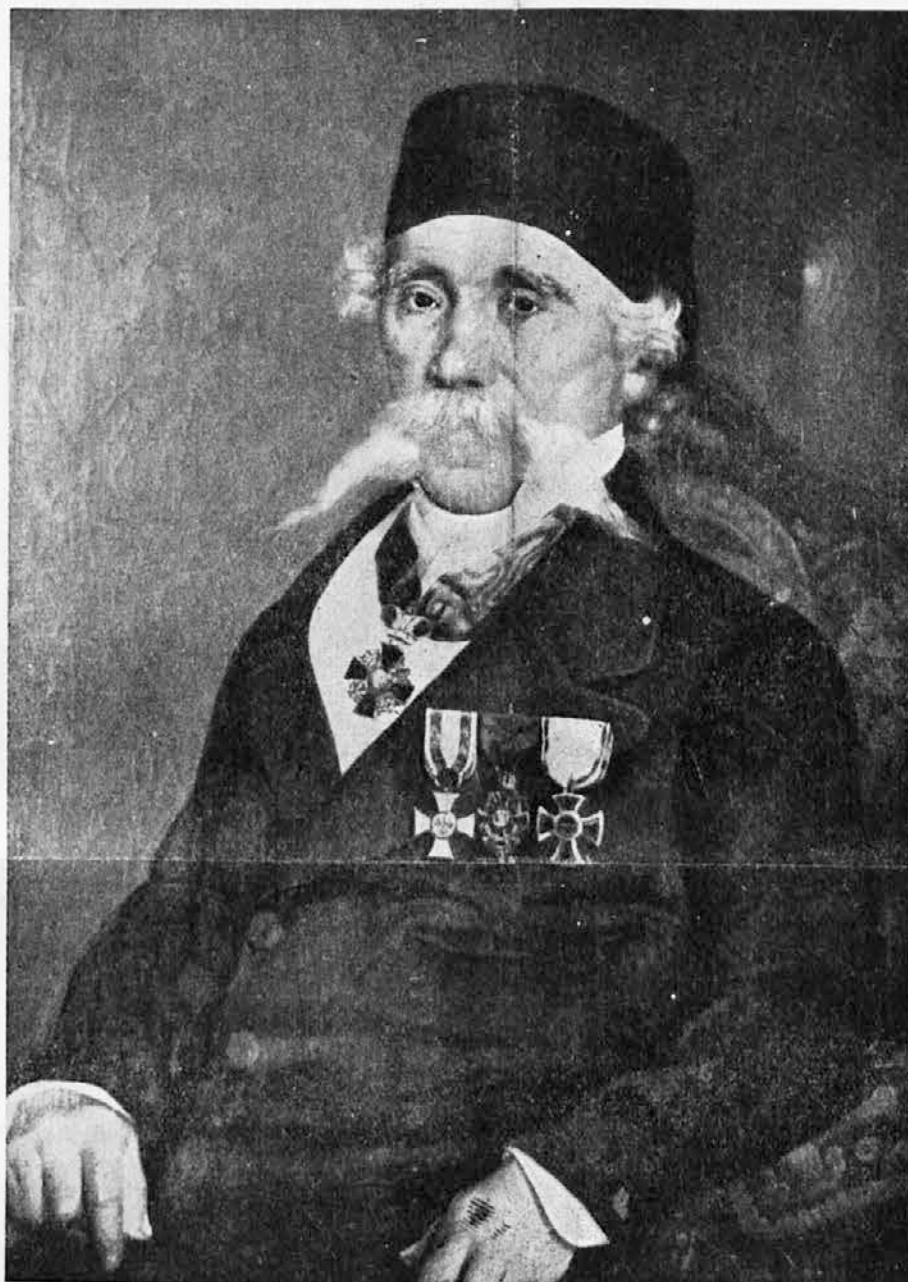
Povodom 150 godišnjice njegova rođenja

Istovremeno sa pojavom onih narodnih velikana na čijem se čelu nalazio vrhovni narodni vožd Karadordje, a docnije Miloš, koji su poveli borbu za oslobođenje od ropkog jarma, javili su se i radnici na kulturnom oslobođenju i prosvetivanju naroda. Jedan među ovima koji je neobičnom istrajnošću i osobitom vidovitošću otpočeo veliki i važni rad na duhovnom preporodu narodnom, na iskivanju duhovnog oružja i stvaranju uslova za prosvetivanje i duhovno oslobođenje svoga naroda, jeste Vuk Stefanović-Karadžić. Samo veliko providenje i veliki zakoni, koji upravljaju narodima i rukovode njihovom sudbinom, mogli su Vuku Karadžiću, detetu iz naroda, koje je svoju pismenost kao čobanče otpočelo samoučki, podariti čudotvornu sposobnost i sve one vrline i odlike koje su ga osposobile, vodile i uzdigle na onu veličanstvenu visinu shvaćanja važnosti onoga rada i požrtvovanja koje je učinio i kojim je zadužio za naveden svoj narod, i postao na polju svoga rada onakav velikan, kakvi su vodi narodni. Samo obdaren takvim velikim darom i sposobnošću uspeo je Vuk Karadžić da upotpuni veliko delo narodnog oslobođenja. Vuk Karadžić je po svojoj pojavi, po celokupnom svome ogromnom radu i značaju duboko i široko zabrao brazde na duhovnoj i prosvetnoj njivi svoga naroda, te je postao istinski i pravi vožd na polju rada duhovne kulture. On je stvorio uslove za uspešan rad novih pokolenja, on je kroz sve vreme borbe za političku samostalnost novostvorene i još vazalne države vodio i izdržao borbu za ostvarenje duhovne samostalnosti. I što je značajno, i borba koju je Vuk otpočeo za narodni jezik i pravopis okončava se uspešno i uporedo sa političkim oslobođenjem.

Kao što su velikani naše narodne vode za oslobođenje, koje slavimo i cenimo, ne manje su narodni velikan i vode na oslobođenju i podizanju duhovnih sposobnosti svoga naroda. Takvih velikana ima naš narod više. Ali po vremenu kad se je javio, po značaju i važnosti, veličini i obimu rada koji je izvršio, po posledicama, koje je njegov rad imao i doneo, Vuk Karadžić zauzima posebno istaknuto mesto. On je gorostasna figura i narodna veličina. Njime se narod mogao, može i moći će uvek ponositi kao velikanom kakve retko imaju i mnogo veći narodi. Za naš tako savršen, tako lep i bogat jezik i pravopis dugujemo zahvalnost ovome narodnom gorostasu.

Ovoj svojoj veličini Vuk Karadžić ima u mnogome da zahvali svome dugom boravku u Beču i svojim putovanjima po Rusiji, Nemačkoj i drugim zemljama. U Rusiji on dolazi u dodir sa čuvenim ruskim istoričarom Karamzinom, književnikom Žukovskim, Šiškovim, grofom Rumjancevim, a u Nemačkoj sa Jakovom Grimom, Geleom i drugima. Putujući po našim krajevima, on je već tada nosio u svojoj duši celu današnju Jugoslaviju: on se podjednako oseća u Dalmaciji, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Bosni i Vojvodini. Njegovo bistro oko od-

VUK

Pre stotinu i pedeset godina, 7. novembra 1787. godine, rodio se u Tršiću, malenom selu jadranskog okružja, veliki mislilac, filolog, kulturni reformator i osnivač našeg književnog jezika i pisma Vuk Stefanović Karadžić.

Vreme, taj najjači i najsnažniji korektor sviju pogrešaka i zabluda, odavno je već razmrsilo južnoslovenski filološki čvor od pre stotinu godina i, uz puno odavanje zadovoljstine i priznanja, stavilo u prvi red naših besmrtnika veličanstveni lik Vuka Stefanovića Karadžića.

mah zapaža, da tu svuda živi jedan te isti narod. I on to svuda otvoreno i kaže i piše, i zato odabire štokavsko narečje za književni jezik ne samo za Srbe, koji su se u dotadašnjoj svojoj književnosti služili nenarodnim t. zv. »slavenosrpskim« jezikom, nego i za Hrvate, koji su do pojave dra Ljudevita Gaja i ilirskog pokreta pisali kajkavskim narečjem. Pri tome Vuk pridobija masu pristalica. Tako godine 1850 na jednoj skupštini u Beču srpskih, hrvatskih i slovenačkih književnika Vuku je bio poveren zadatak da napiše pravila za književni jezik, kojim bi se služili i Hrvati i čime bi se izvelo i duhovno jedinstvo našeg naroda. Vuk se rado prihvatio toga, i samo za nekoliko meseci već je napisao »Glavna pravila za južno narečje«.

Ali nije Vuk radio samo na jeziku i jezičnim pitanjima. On se vidi i ose-

I postoji tako danas pojam: **Vuk!**

A pre ravni stotinu godina?...

Brošura Miloša Svetića, a to je književni pseudonim vode Vukove opozicije Jovana Hadžića, njegove »Sitnice jezikoslovne« otvaraju ofenzivnu paljbu na genijalno Vukovo delo. Godinama se nastavlja polemika filološkog džina i »diletanta koji aprioristično s velikim bombastom gradi nerazumljiva pravila, ne obrazlažući ih primjerima«, kako je docnije književna istorija i kritika auto-

ća u celom tadašnjem našem javnom životu. On prevodi Napoleonov Kodeks, neko vreme je i član Beogradskog suda, savetnik kneza Miloša, ali kako nije trpeo njegov despotizam, ostavlja ga i ide iz Srbije. Sastavlja uz pomoć Kopitara »Srpski rečnik«, skuplja narodne pesme, pribire narodne pripovetke, piše utuke protiv onih koji ne odobravaju ili ne shvataju njegov rad, daje nam novu azbuku i postavlja klasično pravilo: »Piši kao što i govoriš«. Prevodi i »Novi zavet«, piše po tadašnjim almanasima, izdaje istorijska dela i opsežnu knjigu »Život i običaji naroda«. Što se tiče dopisivanja sa znamenitim ljudima toga vremena, niko valda nije u tome razvio življu delatnost od Vuka. To je sada sve prikupljeno pod imenom »Vukova prepiska«. Sve je to mogao Vuk da stigne. To je bio upravo jedinstven

ritativno nazvala Vukovog protivnika. U takvom razmeru sposobnosti i veličine duha nije ni rezultat te značajne borbene polemike mogao biti u svojoj konačnici drugačiji, nego li što ga i znamo: pobjeda, apsolutna pobjeda Vuka.

Ipak, tu i takvu pobjedu nije bilo lako postići. Jer kolikogod je Vukov naučni, znanstveni, pa i narodno-napredni i praktični argumenat bio nadmoćan i jak, toliko su se opet svi ostali faktori, van područja naučne diskusije, žestoko, nekritički i zaslepljeno isprečili i protiv njega lično i protiv njegovog dela, koje u kulturnoj, pa i opštoj istoriji Jugoslavena znači epohalnu prekretnicu, početak novoga doba.

Naročito zanimljivo ukazuje se ta borba posmatrana iz perspektive čitavog jednog stoleća. »Argumenat« hoće da pobjedi argumenat. Slično, ili ako baš hoćete, jednako kao i danas. Nekriticizam, usko, tesnogradno i sitno hoće da spreči ono, čemu samo vreme utire puteve. Danas, nažalost, i prečesto čujemo: »povlašiti« i »pošokačiti«. Kako i zašto to — ostavimo sada te bolne priče...

A pre stotinu godina?...

Na Vuka Stefanovića Karadžića upravljen su oštre strele prebrižnih »otaca domovine«, jer u svoju azbuku unosi latinsko slovo »j«. Time, rekoše, hoće da Srbe »pošokači«... a mitropolita Stratimirović okrstio je, baš 1837. godine, taj nedužni »j« kao »srp nečastivoga«...

Nisam nikakav filolog ni književni istorik, i ne nameravam pisati kritički prikaz Vukovog rada. Neću se gubiti ni u prebrojavanje biografskih podataka. O tome svemu postoji čitava biblioteka ozbiljnih naučnih dela i popularnih prikaza. Hoću tek da, rekao bih, nekako fotografski trenutačno i plastično projiciram na hartiju refleks malenoga dela onih misli i osećaja, što se javljaju u dušama sviju nas Sokola i sledbenika napredne Tirševe misli povodom stotinu i pedesete obljetnice Vukovog rođenja, koji jubilej treba da svaki kulturni Jugosloven — zvao se on Srbin, Hrvat ili Slovenac — proslavi na način dostojan svoga kulturnog stepena. Ko toga ne uvida i ne razume, tome ne mogu pomoći ni koristiti ni čitave stranice prigodnih članaka.

Doista: genijalno je Vukovo delo!

Njegovo »piši kako govoriš« upravo je klasično. I hoćemo li pravo, koji se pravopis na svetu može podičiti takvom

čovek: činilo se kao da on može raditi za stotinu njih, iako je bolovao, te mu je jedna noga morala biti otkočena.

Narodno jedinstvo jednog naroda počiva uglavnom na jeziku i jednakom načinu života, to jest običajima. Vuk Stefanović Karadžić uvideo je to još u to prvo doba našeg buđenja, pa i ako su svi oko njega bili oduševljeni nekim romantizmom — on, iako i sam romantičar, realno gleda na stvari oko sebe. On odlučno traži, da se naš narod sporazumeva jednim jezikom i da diše jednim duhom.

Zato Vuk ide u red prvih naših neimara za naše narodno oslobođenje i ujedinjenje, zato zasluhuje da se pred njegovim duhovnim likom smereno poklonimo i uskliknemo:

Slava ocu našeg književnog jezika!

originalnom i genijalnom jednostavnošću! Stvorivši za svaki glas našega jezika po jedno slovo, sastavio je azbuku, na koju je opravdano bio ponosan, jer je ona — kako sam reče 1832 godine — „pravilnija i pametnija od ortografije svijeta naroda i jezika evropskih”. A ipak je te iste godine Vuk morao pobeći iz Srbije pred apsolutističkim knezom Milošem Obrenovićem, koji je, tada, zabranio štampanje knjiga njegovim pravopisom. Ali šta znače papirnata naređenja. Stvarnost je jača, i Vuk — štampao je svoja dela u Austriji i Nemačkoj.

A što da kažemo o značaju Vukovoga rada oko sabiranja narodnih pesama, poslova i priča? Da li je uopšte potrebno još naročito štogod o tome govoriti?... Tek da se potsetimo, da je i tu, kao i u stvarnom Vukovom filološkom radu, prijateljstvo i saradnja sa slavnim Kopitarom pripomogla naj-snažnijoj manifestaciji Vukovog talenta.

Imade jedna činjenica preko koje se, govoreći o Vuku, obično, i verovatno nehotice, prelazi šutke. A ona je danas osobito vrlo aktuelna. Da je naročito naglasimo: godine 1822 izdao je Vuk „Dodatak k Sanktpeterburgskim sravniteljnim rječnicima svijeta jezika i narječja s osobitim ogledima bugarskog jezika”. I tu, prema Bogdanovićevom „Pregledu književnosti”, tvrdi da „ilirski i srpski jezik nisu dva nego jedan, a bugarski da je posve izostavljen... Učeni svijet nije prije te Vukove knjižice ništa znao za bugarski jezik”.

Pa kad sam već citirao Bogdanovića, neka mi bude dopušten još jedan citat tog hrvatskog književnog historika. U sred rata, godine 1916, Bogdanović je napisao u svom „Pregledu književnosti hrvatske i srpske” ovo:

„Godine 1848. počinje već izlaziti prvi list s novim pravopisom po imenu „Napredak”. Dvije godine poslije zaključili su Vuk Karadžić, Franjo Miklošić, Đuro Daničić, Ivan Kukuljević-Sakcinski, Ivan Mažuranić, Dimitrija Deme-ter i neki drugi književni dogovori. Pošavši od gledišta „da jedan narod treba jednu književnost da ima”, oni su proglasili, da južno hercegovačko narječje, fonetički izraženo, treba da postane književni jezik Srba i Hrvata, i ostavili Karadžiću, da on napiše pravila toga jezika”.

Eto, tako! Nije toliko važno kakvo narječje, već ono: „**jedan narod — jedna književnost**”. I dalje — bez komentara.

Slavimo stopešdesetu godišnjicu Vukovoga rođenja.

Stotinu je godina otkako su ga obasuli pogrđama, klevetama i žestokim napadajima zbog njegovog besmrtnog dela.

Pre četrdeset godina svečano su preneseni njegovi zemni ostaci u Beograd i tu sahranjeni u rodnoj grudi.

Premda progonjen i mnogo napadan, Vuk je ipak, makar i dockan, od-

neo punu pobjedu svoga naučanja i tri-umf svoga životnoga dela.

A danas, u ove mutne i bolne dane, kako da se odužimo besmrtniku?...

Teško je i mučno zadirati u rane; još je gore ne čuti i ne videti... Ipak, nadajmo se i verujmo! Vreme će i o- pet ispraviti pogreške i zablude. A da ne grešimo duše: ko god veruje u ono Vukovo „jedan narod”, ko god se iskrena i čista srca klanja seni besmrtnika iz Tršića, taj neka pristupi slavi veli-koj i svetloj! Mi Sokoli slavimo Vuka radosno i gordo!...

Vladimir Blašković, Zagreb.

Nekada i sada

Ima jedna tragična lepota u svoj gor-čini naše narodne prošlosti i u svim mučnim zbivanjima u njoj. Težak oklop ropstva i tuđinske vlasti stezao je, istina, sve žive snage narodne, ali pod tim surovim oklopom one nijednog tre- nutka nisu potpuno usahnule; težak i bespomoćan izgledao je život tada i zatvarao sve vidike pred okom, ali su se oni razastirali kud i kamo lepši u samoj narodnoj duši. Svaki vidljivi i stvarni pokret bio je okovan u stegu i podvlašća, u krute zakone zavojevač-kih imperija, ali kraj svega toga u duši narodnoj ostala su budna i vrela ona velika saznanja o istorijskoj misiji na-šeg naroda, koje nikakva sila iz nje nije mogla istisnuti. **Ta duša bila je i ostala večno slobodna.** I samo ona, na koncu svih zala, krenula je naš narod na nje- gov pobjedni hod.

To ropstvo naše tuđinu i to umi- ranje naše pod strelama svih njegovih pakosti nije ni bilo obično i svaki- danje; ono nije rastočavalo našu rasnu fizionomiju, kako je tuđin želeo, nego je, naprotiv, stvaralo ogromne valove duhovne snage i moći, koji su posle dali niz veličanstvenih epopeja. I što su vidici bili sumorniji i bleđi, to više i jače u nama samima tutnjeli su ve- liki događaji, da u svemu svom „bolu i ponosu” provale jednog dana. Mi ni- kada, u tim teškim vremenima, nismo klonuli, ni izdali sebe. **Mi nikada nismo zaboravili svoj, sudbinom predodređeni put.** I radi toga smo pobedili. Pobedili, u prvom redu, **našom duhovnom sna- gom, verom i veličinom.**

U nama nikada nije prestala da živi legenda, da smo carstveni narod. I po mišicama svojim, i po duhovnim tež- njama, i po čovečnosti svojoj. I de- silo se je čudo; da smo mi, valjda je- dini u svetu, slavili Kosovo, slavili na mesto pobjede svoj najteži poraz. Zato, što nam je ono bilo **vidoviti tumač naše dobre sudbine.** I pod okriljem njegovim stasala je naša snaga, da u odlučnom trenutku prevaziđe samu sebe; da pre- vazide i sve junake iz naših carskih predanja. Jer Marko je cedio drevninu devet godina sušenu, a mi, njegovi po- tomci, sušenu pet stotina godina, pa smo ipak iščupali svoju slobodu.

Nj. Kr. Vis. Knez-Namesnik Pavle primio u audijenciji br. Đuru Paunkovića

Nj. Kr. Vis. Knez-Namesnik Pavle blagoizvleo je primiti 29 oktobra o. g. u audijenciju br. Đuru Paunkovića, za- menika starešine Saveza Sokola Kralje- vine Jugoslavije.

Nj. Kr. Vis. Knez-Namesnik primio je br. Paunkovića u 6 časova popodne u Belom dvoru. Za vreme audijencije Nj. Kr. Vis. Knez-Namesnik interesovao se za rad Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije.

A kakvi smo mi danas? Mi nismo više kao što smo nekad bili. Nas je razmazila sloboda svim bogatstvom svo- jim. Došla su nova pokolenja, koja nisu više „porod vuka i arslana”. Ona su zatekla jednu sjajnu baštinu, ali nisu primila i dovoljno saznanja, kako je ona teško stečena. Sa ostvarenim snom slobode, po čudnoj fatalnosti, prestao je da pali srca i onaj silni orkan du- boke vere i zanosu, što je dolazio još tamo od Kosova. I od nekadašnjih gorostasa po veri i duhu, mi smo iz dana u dan postajali sve manji, lakomi- sleniji, sve gori po svojim sitničavim pobudama i strastima. Naš veliki ide- alizam, koji nam je nekada ceo život zidaio na žrtvi i iz žrtve, bio je na zalazu. I idući tim putem, mi smo za- pali u neka mala i degenerisana vre- mena, kada se pogruženo mora da hodi ispod izgubljenih ideala. U njima smo, istina, opasali se svim materijalnim do- brima i oboružali oružjem, lepšim i blistavijim nego ikad dosada. Pa, gle, i pored toga čuda golema! Sve to, ne samo da nam ne steče neke nove slave, nego zamalo da nam ne potamni i one stare i krvave. Evo već blizu dva de- cenija, kako smo u slobodi, pa nije- dan mejdan ne dobismo, a izgubismo ih mnogo, davno stečene i zadobivene. **Izgubismo mejdan u čuvanju jedinstva našeg, u snaženju ljubavi i bratstva našeg, izgubismo tako mejdan u svemu onome, na čemu treba da se gradi naša jugoslovenska sudbina.** I na kraju, dok mi slavimo jedan grešni partizanski pir, ne pomože nam to svetlo oružje ni da sačuvamo ono, što nam je bilo draže od života, da sačuvamo najvećeg Kralja istorije naše. I kada se danas zapitamo: zašto tako izdade to svetlo i sjajno oružje? I kuda se izgubi ta le- gendarna snaga naša? Odgovor može biti samo jedan. Zato, što je prestao da zrači onaj silni moralni i nacionalni elan od Kosova, koji je boj bio „samo srcem junačkim”. Zato, što je usahla ona divna nekadašnja vera, koja je in- spirisala velikog Karadžića, da sa jed- nim trešnjevim topom čitavih 10 go- dina brani slobodu našu. Zato, što je u potpunosti rastočen naš nekadašnji duhovni i moralni lik, zato danas naša

puška nije „više ubojita”. I zato danas među nama sve je manje Mandušića Vuka, a sve više onog drugog, onog crnog i zlokobnog Vuka Kosovskog.

Kada ovako, kao u ogledalu, pogle- damo sami sebe, ne možemo se više ni raspoznati. Mi sve manje ličimo onim mrkim div-junacima iz naše prošlosti, a sve više nekoj razbludnoj, luckastoj deci. I kako ta deca u obesti lupaju skupoc- ene igračke, tako i mi u mnogim neu- ravnoteženim željama zamahujemo te- škim pijukom, da raskopamo temelje svoje slobode. Naši pretci mogli su da pobjede sva vremenska i teritori- jalna prostranstva, mogli su da pobjede i gvožđe i olovo, a mi, njihovi potomci, suviše smo mali da pobjedimo barem sebe i svoje isključivosti. Nekada bio je okovan samo naš narodni organizam, ali je duša ostala slobodna; danas je, naprotiv, taj organizam slobodan, ali je **duša okovana.** Ona nikako ne može da izađe iz okvira svojih posebnih shva- tanja i isključivosti, nego teži da se u njima izivljuje. Po nekom teškom usudu, **nama je bilo lakše pobediti sve vanjske neprijatelje, nego sebe.** I pod uticajem tih svojih posebnosti mi smo pali u teško iskušenje: da razgrađujemo ono, što nismo ni zidali, da diramo u ono, što su zidali mrtvi junaci sa ko- lena na koleno, ne manje od pet vekova.

Na toj prekretnici nalazi se danas naš nacionalni život. On je sav u deformisa- nju. Pred tim, kao okamenjena, stoji ona generacija, što je na plećima svojim iznela sve gigantske ratove. Ta gene- racija, koja je bila nepobediva i bo- žanski lepa u mnogim herojskim po- duhatima, uzmiče danas pred navalom onih, što izneveriše sami sebe; uzmiče pred onima, što su im staračke senilno- sti zamračile svaki nacionalni vidokrug.

Na ovom teškom saznanju današnjice treba krčiti **nove puteve** našem nacional- nom životu. Treba pre svega drugog za- pamtiti: **da sloboda traži ljude, a ljudi slobodu.** U ovom je najjači elemenat njenog postojanja i jemstvo da se ona učvrsti. A u tome je naša sloboda bila dosada nepotpuna. Ona je bila pretežno u vanjskim izgledima i u spoljnim ma- nifestacijama, ali nije bila upotpunjena i temeljnom duhovnom renesansom. A bez toga i dok se ne izgradi nov i slobodan jugoslovenski čovek, **slobodan u prvom redu prema sebi,** nema ni ga- rantije za našu opštu slobodu; sve dotle nema ni božanske i ljudske, ni sloven- ske i jugoslovenske životne lepote.

U posleratnim danima ovo je prvi ose- tio naš Kralj-Ujedinitelj, poučen teškom zbiljom i iskustvom. Osetio, i baš zato u punoj doslednosti proklamovao prin- cip jedinstva. Bez polumera i usteza- nja. Išao je prema jednoj meti, koja je bila striktno jugoslovenska: po duhu, po srcu i po onom jugoslovenskom čo- veku, što je naše jedinstvo trebao da predstavlja. Savijajući zastave svojih po- bednih srpskih pukova, što se sada na Kumanovu pokloniše senima junaka, on nije nijednog trenutka žalio, što sa njima savija i najdraži komad svog

28 i 29 oktobra 1918

Iz govora brata d-ra Huga Verka, odr- žanog dne 31 oktobra o. g. u Sokolskom društvu Zagreb I, povodom obletnice dana 28 i 29 oktobra 1918, kada su braća Čehoslovaci, odnosno Hrvati, pre- kinuli svaki državno-pravni odnos sa Austro-Ugarskom Monarhijom

Godine 1097 ugarski kralj Koloman iz kuće Arpadove, pozvan od nesložnog hrvatskog plemstva, potuče kod Gvozda poslednjeg posve nezavisnog hrvatskog Kralja Petra a na pet godina kasnije, 1102 godine, dvanaest hrvatskih ple- mena izabraše Kolomana za hrvatsko- dalmatinskog kralja i okruniše ga u Biogradu na moru. Time svrši staro hrvatsko narodno kraljevstvo i puna politička nezavisnost Hrvata.

Godine 1389 na Kosovu Srbija gubi svoju nezavisnost i postaje vazalnom kneževinom, ali, od prvoga srpskog po- raza u borbi sa Osmanlijama pak do propasti poslednje srpske srednjevekov- ne države, je u neprekidnoj borbi rav- nih 128 godina, dočim su Turci, posle svega pet godina upokorili celu Mađar- sku, a posle svega tri godine zagrozili se i samome carskome Beču, kojega spasi Sloven Sobjeski.

Godine 1620 nakon defenestracije sa- vetnika cara Ferdinanda i nakon bitke

na Beloj Gori, Češka izgubi svoju ne- zavisnost.

I pade mrak ropstva na češke i na jugoslovenske zemlje. Ropstvo koje naj- pre Srbi skidoše. Od prvoga srpskoga ustanka 1804 na Orašcu pak sve do 1 decembra 1918, dakle za punih 108 go- dina, Srbi su skoro neprekinuto u kr- vavoj i nekrvnoj borbi sa Osmanli- jama i sa Habsburškim carstvom.

Kod Hrvata beležimo 1573 god. se- ljačku bunu a 1671 god. pogibiju Petra Zrinskog i Frana Krsta Frankopana. Pod Jelačićem 1848 god. Hrvati kušaju da skinu austro-mađarsko ropstvo i od onda pak sve do 1 decembra 1918 njihova povest i nije drugo nego traj- na, neprekinuta politička borba sa Dvoj- nom Monarhijom.

Nadolazi nacionalizam XIX veka, koji ujedinjuje Italiju i Nemačku.

U slovenskom nacionalizmu, koji do- lazi do vidnog izražaja na slovenskom kongresu u Pragu 1848, na kojemu je bila konstituisana i **jugoslovenska sekcija**, Češka se politički preporada, a tako isto i Jugoslaveni. Nacionalni rad obnavlja povest Čeha i Jugoslavena i prikazuje ovu u njezinoj stvarnosti; obnavlja se književni jezik i narod odu- ševljava se rodoljubne podvige. Češka se ponosi imenima Palackoga, Rigera, Tirša i drugih velikana, a jugoslo-

venska plemena imenima Vraza, Štro- smajera, Račkoga, Kneza Aleksandra Ka- radordevića i Ilije Garašanina. Rački piše u ono vreme: „Želi li jugosloven- stvo jednim narodom postati, to bi imalo nastojati da se sjedini u književnom jeziku....., jer u njemu uvidamo je- dini put k jugoslovenskoj književnosti”.

Rad Štrosmajera, Račkoga i njiho- vih epigona vodi do: Sokolstva kod nas Jugoslavena, a rad Palackoga, Rigera, Tirša i njihovih epigona do češkoga Sokolstva.

Misao vodilja ovih velikih ljudi stvara sredinu koja će 1905 godine roditi reč- ku i zadarsku resoluciju. Nadolaze bal- kanski ratovi i narodno oduševljenje, koje daje povoda progonojstima političke prirode. Nadolazi, posle dalmatinske epopeje, koja je uništila talijansku po- litičku misao u Dalmaciji, epopeja Hr- vata, koji beleže velike godine 1908, 1909, 1910, 1911, i 1913, u kojima ma- đarska prepotencija u Hrvatskoj nalazi svoju katastrofalnu katarzu.

Od srpsko-hrvatske koalicije ide se jugoslovenskom nacionalizmu. Srbija po- staje Pijemont, zvezda vodilja srpsva i jugoslovenstva. Na 23 juna 1903 go- dine na bečkoj železničkoj stanici čuje se uzvik: „Živeo jugoslovenski Kralj” iz usta hrvatske akademske omladine, upravljen Petru I Karadordeviću, kada

iz Zeneve putuje u Beograd da zasedne na prestolje velikoga Vožda.

U balkanskim ratovima nižu se po- bede srpskog oružja: Kumanovo, Ba- buna, Bakarno Guvno, Bitolj, Lješ, Me- dova i Drač. Sa splitskog Marjana od- jekuju uzvici: „Živeo jugoslovenski Kralj”, upravljani tadašnjem prestolo- nasledniku, kasnije Velikom Kralju Mu- čeniku Aleksandru I Ujedinitelju.

Pobede srpskog oružja u balkanskim ratovima su uvertira u oslobođenje i ujedinjenje jugoslovenskih plemena. Bez ovih pobjeda to se oslobođenje i uje- dinjenje ne da ni zamisliti.

Nadolazi sarajevski atentat, koji će bez ikakova straha nazvati, vidljivom integracijom svih stremljenja jugoslo- venskih plemena Srba, Hrvata i Slove- naca za političkom slobodom.

Nadolazi svetski rat. U malenoj Dal- maciji austrijska carevina diže sebi spo- menik jači od medi: 57 talaca, 46 inter- niraca 407 uapšenih i osuđenih od pet godina robije do doživotne tamnice, 84 osuđenih na smrt, od ovih 44 streljanih, 1 obešen a jedan umro u ludnici; doista dostojan zbir uspeha jednevekovne svi- repe vladavine a ujedno krvava katarza Dvojne Monarhije.

Nadolaze čudesa izvršena od oruža- nog naroda u naletu nacionalizma i u vršenju povesnog zadatka, koji je Pro-

života. On je gledao samo cilj i išao za vizijom onog silnog, petvekovnog zaveta našeg, koji glasi: **Jedinstvom slobodi!** Sa tim zavetom, koji je potekao još od čestitog cara Laze, Kosovo je osvećen, a sa tim zavetom, nakvašenim krvlju Kralja-Mučenika, i naše jedinstvo je posvećeno. Na taj način celom jugoslovenskom narodu ostavljen je kao najviši amanet: **kult žrtve.**

Treba se osvežiti u ovim zamornim, nejunačkim vremenima tim velikim primerima i tim velikim istinama naše narodne prošlosti. I nijednog časa ne gubiti vere. Treba se ravnati prema njima i ugledati na njih: **da budemo opet, kao što smo nekad bili. I da ne samremo kao izdajnici Aleksandrovi.**

Munib Osmanagić,
Sarajevo.

**X
SVESOKOLSKI
SLET
u Pragu 1938**

Grandiozna štafeta češkoslovačkog Sokolstva

Prva velebna priredba kao uvod u X svesokolski slet u Pragu 1938 — na kojoj je učestvovalo 700.000 sokolskih pripadnika

Sletsko stafetno trčanje, kojim su otvorene svečanosti X svesokolskog sleta u Pragu, imalo je, kao što je poznato, da se održi već 17. septembra o. g., na dan rođenja osnivača Sokolstva dr. Miroslava Tirša, ali je radi smrti Predsednika — Oslobođitelja T. G. Masarika bilo odloženo za dane od 26 do 28. oktobra o. g.

„Svi na svoja mesta!” Tako je rečeno u poslanici, koju je izvršni odbor X svesokolskog sleta poslao putem ove štafete na sve strane države. Tako je i bilo. Ovaj poziv moćno je odjeknuo u svim sokolskim srcima. Svi su bili a i ostaće na svojim mestima, da sa vesno i po svojim najboljim silama pomognu pri stvaranju grandioznog dela, čija će kruna biti X svesokolski slet iduće godine na Strahovskom stadionu u Pragu. Svi su bili na svojim mestima: 200.000 sokolskih pripadnika, koji su aktivno sudelovali kod ove priredbe kao trkači, organizatori, redatelji, lekari i izvestioči, kao i ostalih 500.000 sokolskih pripadnika, koji su dočekali poslanicu na društvenim svečanim sastancima 28. oktobra, na istorijski dan kada je Češkoslovačka Republika slavila svoj ulazak u dvadesetu godinu svog slobodnog i samostalnog narodnog i državnog života. Ne može da se zamisli jedna lepša proslava ovog slavnog dana češkoslovačke istorije, nego što je to učinilo češkoslovačko Sokolstvo s ovom svojom grandioznom priredbom.

Sletsko stafetno trčanje, kao gimnastičko-atleška priredba, zasnilo je svojom veličinom sve slične priredbe, koje su ikada bile izvedene. I može slobodno da se kaže, da je jedino Sokolstvo, velikom sveću svojih pripadnika i sa svojim odličnim organizatornim aparatom, sposobno da tako savršeno izvede jednu ovakvu priredbu tolikih dimenzija. Ali ono što je kod toga najvažnije, to leži u dubokom simboličkom smislu ove priredbe. Kao što je poslanica, prelazeći iz ruke u ruku

mogla da stigne u sva sokolska društva samo blagodareći savršenoj saradnji svih učesnika, tako je savesna saradnja sviju potrebna i kod svakog velikog dela, pa tako kod priprema za veliki jubilarni slet, ako se hoće da rad bude krunisan željenim uspehom.

**Zublonoše kod grčke vatre u
Tirševom domu**

Dvorište i letnje vežbalište Tirševog doma u Pragu, odakle je štafeta krenula u utorak 26. oktobra, bilo je svečano ukrašeno. Na svečanost su došli zastupnici češkoslovačke vlade, delegacije državnih ureda i korporacija, zastupnici Sokolstva i veliki broj gra-

đanstva. Svečanost je počela u 19.40 sati, kada je prenesena iz muzeja u Tiršev dom zastava ČOS, koju su pratili zublonoše i počasna sokolska straža. Nato je na veliki stup dignuta državna zastava, koju su doneli prvi trkači za svih deset pruga, i to 5 članova, 3 članice, jedan naraštajac i jedna naraštajka, u kom je času muzika Sokola Prag III završila državnu himnu. Zatim je prvi uzeo reč starešina ČOS brat dr. Stanislav Bukovski, koji je u svom govoru pozvao sve sokolske pripadnike na savesno izvršavanje sokolskih dužnosti i na povećanu radinost, da bi se tako postigao što bolji uspeh svesokolskog sleta na čast celog naroda i na korist države. Za njim je govorila načelnica ČOS sestra Marija Provaznikova, koja je između ostalog rekla, da je tajna velikih sokolskih uspeha u složenom radu, volji i duhu. Svoj govor završila je rečima: „Pobedićemo i slet će uspeti, jer će to biti delo ljubavi, ljubavi prema sebi, ljubavi prema narodu i ljubavi prema Sokolu! Na zdar!” Zatim je govorio prosvetar ČOS brat Antonin Krejči, a kao poslednji uzeo je reč načelnik ČOS brat dr. Miroslav Klinger, koji je u svome govoru izrazio želju, da bi u svim sokolskim srcima za vreme sletskih priprema gorela vatra odeševljenja, kao što će da gori grčka vatra na stupu pred Tirševim domom za vreme trajanja stafetnog trčanja. Zatim je rekao, da će slet biti takav, kakvi će biti Sokoli u vremenu do sleta. Svoj govor br. dr. Klinger završio je sa pozivom: „U sokolane!” i nato je dao zapoved za početak trčanja. Tada su zublonoše, koji su pratili trkače, zapalili baklje i kada je puštanjem rakete dat znak za polazak, krenuo je prvi trkač na pruzi Prag-Dječín, u zavičaj dr. Miroslava Tirša. Zatim su u kratkim razmacima pušteni na isti način prvi trkači ostalih deset pruga, koji su potražili u raznim smerovima kroz Prag, svuda oduševljeno pozdravljeni od mnogobrojne publike, koja se bila sakupila na praškim ulicama. Put dviju štafeta vodio je preko Vltave; jedna od ovih prenesena je preko vode lađom „Naš Jindra”, koja je tako nazvana po načelniku ČOS dr. Jindri Vanjičku. Sve štafete trčale su celu noć, svuda dočekane sa neopisivim oduševljenjem. Na svim stafetnim prugama gorele su vatre, da bi se time trkačima olakšalo svladavanje poteškoća radi velike magle. Kuće uz stafetne pruge bile su okićene zastavama i lampijonima, prozori rasvetljeni, a na mnogim mestima bili su podignuti i slavluci. Napredovanje sviju štafeta odvijalo se savršeno, zahvaljujući odličnoj organizaciji i velikoj disciplini i spremnosti trkača. Svaku štafetu je pratio jedan auto s članovima načelništva ČOS i sanitetnim osobljem i drugi auto sa izveštajnom službom. U župskim sedišta preuzeli su poslanice starešine župa te ih predali, posle kraćeg govora, narednom trkaču. U sredu ujutro šest kraćih štafeta u Češkoj je zaustavljeno

i trčanjem nastavljeno je tek u četvrtak ujutro, tako da su i ove štafete stigle približno istovremeno na cilj kao i ostale, koje su pošle u Moravsku, Slovačku i Potkarpatsku Rusiju. Na pruzi Prag-Dječín (257.2 km) sudelovalo je 2.945 trkača, koji su ovu udaljenost prevalili u 13.01 sati. Prugu Prag-Aš (219.55 km) prevalilo je 1.796 za 11.04 sati, prugu Prag-Pobježovice (297 km) 3.478 trkača za 14.33 sati, prugu Prag-Hornji Dvoržístje (198.4 km) 2.381 trkač za 10.29 sati, prugu Prag-Satov (257.3 km) 2.850 trkača za 13.45 sati, prugu Prag-Bratislava (377.1 km) 4.858 trkača za 1.30 sati, prugu Prag-Filakova (757.1 km) 6.469 trkača za 31.59 sati, prugu Prag-Jasina (1.060.6 km) 6.268 trkača za 42.30 sati, prugu Prag-Češki-Tješin (451.2 km) 5.814 trkača za 20.10 sati i prugu Prag-Žacelerž (332.6 km) 4.507 trkača za 17.41 sati. Na ovih 10 glavnih pruga u ukupnoj dužini od 4.184.05 km prenosilo je sletsku poslanicu 41.366 trkača, 423 biciklista, 60 motociklista, 76 automobilista i 12 jahača, koji su ove pruge prevalili za ukupno 194.42 sata. Na sporednim prugama u približnoj dužini od 13.000 km, koje su se zvezdasto odvajale u župskim sedišta od glavnih pruga, sudelovalo je više od 100.000 trkača. U četvrtak dne 28. oktobra popodne stafetno trčanje je bilo završeno na svim prugama i sletska poslanica je stigla u 3.250 češkoslovačkih društava. Tačno u 18.30 sati celokupno sokolsko članstvo, sakupljeno na svečanim zborovima u svojim društvima, saslušalo je sletsku poslanicu, koja je bila pročitana preko radia od tajnika sletskog odbora br. Kepla. Putem radia još su u kraćim govorima izrazili svoje zadovoljstvo nad uspehom stafetnog trčanja i zahvalili se svima, koji su kod ove priredbe sudelovali: ČOS brat dr. Bukovski, načelnik brat dr. Klinger, načelnica sestra Provaznikova i prosvetar brat Krejči. Ove svečanosti završene su gašenjem grčkih vatara, koje su bile zapaljene u svim društvima po dolasku štafete i skidanjem državne zastave uz pevanje starog češkog koralu „Kdo ste Boži bojovnici”. I u Tirševom domu skinuta je zastava i ugašena grčka vatra, uz koju je stajala za celo vreme trčanja štafeta, danju i noću, počasna sokolska straža.

Sokolska poslanica preneti je također i preko češkoslovačkih granica. Na državnoj granici u Bergu kod Bratislave poslanica je predana od zadnjeg trkača pruge Prag-Bratislava Sokolima iz Austrije, koji su je poneli u bečka sokolska društva, a dostavljena je i ostalim češkoslovačkim društvima u inostranstvu (u Francuskoj, Nemačkoj, Engleskoj, Poljskoj, Kanadi itd.), Savezu američkog Sokolstva u Čikagu, Savezima jugoslovenskog i poljskog Sokolstva te Savezu bugarskih Junaka, i to većinom avionskom poštom.

vidnost namenila srpskom pleminu. Srpska vojska na Ceru i Jadru i na Rudniku hametom tuče vojsku cara Austrijskog i nogom baca neprijatelja preko Drine i Save; na 15. decembra 1914 Srbi proteraše i zadnjega austromadžarskog vojnika iz svoje zemlje. Te su pobeđe ugaoni kamen, na kojemu će se podići sloboda i ujedinjenje Jugoslavije.

Austrija se sveti: Potiorek potpisuje 3500 smrtnih osuda, na desetine hiljada ljudi sudom je ili bez suda poubijano: u samom Doboju umire od gladi 15 do 20 talaca dnevno, a na 1. aprila 1915 njih 92. Sledeće veleizdajnički proces u Banjoj Luci: od 156 optuženih Srba i Srpkinja 16 osuđeno na smrt, a 87 od tri do dvadeset godina robije.

Celi Slovenski Jug iskusio je svu gorčinu političkog robovanja, ali je zato pokret za oslobođenje i ujedinjenje na Slovenskom Jugu i Severu napredovao džinovskom snagom.

Aprila 1915 dvadeset i osma praška pukovnija prebegava u Rusiju, a nešto kasnije i šesta češka pukovnija i tamo osnivaju „Češke družine”. Kongres češkog naroda udruženja u Americi, držan u Klivlendu 13. januara 1915 poziva sve Čehe i Slovače u borbu protiv Monarhije. U Pragu se osniva „majka” sa Benešom, Kramaržom, Soukupom, Štepanekom, Sajnerom i drugim

na čelu. Koncem 1914 Masarik seli u Svajcarsku, a zatim u Pariz, kamo ga slede Beneš i drugi prvaci te osnivaju jake organizacije u Rimu, u Parizu, u Londonu, u Petrogradu i u većim gradovima Amerike.

U Buenos Airesu 3. avgusta 1914 društvo „Hrvatska Straža” izdaje manifest na Hrvate i Srbe, kojima ih poziva da ne idu u austrijsku vojsku nego kao dobrovoljci u redove srpske ili francuske vojske, te da oružjem u ruci oslobode domovinu od austro-madžarske tiranije. U Rimu se osnivaju Hrvatski odbori Jadranske legije, iz kojih je kasnije nastao Jugoslovenski odbor u Londonu, koji ide za konačnim oslobođenjem Jugoslovena i za njihovim ujedinjenjem sa Srbijom i Crnom Gorom u jednu državu. Nacionalni pokret uzima sve više maha. U junu 1915 sudeluju u zasedanju Hrvatskog sabora istarski prvaci: dr. Laginja i Spinčić i dalmatinski političari Ivanišević i Dulibić. U bečkom parlamentu dolazi do majske deklaracije, a kao odjek istoj krfska deklaracija, koja proglašuje narod jugoslovenski kao jednu nerazdvojnu celinu i postavlja problem njegovog oslobođenja od Austro-Ugarske Monarhije i njegova ujedinjenja sa Srbijom i Crnom Gorom u jednu državu.

Kramarž, Rašin, Červinka, Zamaraš i

drugi osuđeni su na smrt. U Bernu Masarik osniva Središnji savez čeških društava. U Londonu avgusta meseca 1916 drži se zajednički Češkoslovački i Jugoslovenski miting, na kojemu govori Masarik. Na povratku u Pariz, Masarik osniva „Češko narodno veće”, u koje osim njega ulaze Dirih, Stefanik i Beneš.

Vilsonovih 14 tačaka o samoodređenju naroda postaju načelo bez kojega se ne može pristupiti u ozbiljne mirovne pregovore.

U Pragu 6. januara 1918 drži se veliki narodni zbor; u Mariboru skupština pouzdanika slovenske narodne stranke; u Zagrebu skupština jugoslovenske akademske omladine; bivši zastupnici u istarskom saboru na zajedničkoj konferenciji odobravaju majsku deklaraciju; srpska radikalna stranka u Sremskim Karlovcima prihvata također majsku deklaraciju; marta narodna skupština u Zadru traži nezavisnu narodnu državu; Spinčić u aprilu, na velikoj narodnoj skupštini u Zametu, traži stvaranje slobodne suverene jugoslovenske države; u maju hrvatska socijalistička stranka traži osnutak samostalne jugoslovenske države. U isto vreme drži se u Pragu kongres potlačenih slovenskih i romanskih naroda, a u septembru iste godine u Rimu. Meseca juna Francuska priznaje ratno stanje između nove ne-

zavisne Češkoslovačke države sa centralnim vlastima; njoj se pridružuju Engleska i Američka Unija.

Dana 17. avgusta 1918 osniva se Narodno veće u Ljubljani kao vrhovno političko telo za Jugoslovene u Cislitaniji, kao deo sveopće narodne koncentracije i organizacije, koja će imati svoj konačni vrhovni forum u zajedničkom Narodnom veću Srba Hrvata i Slovena u Zagrebu.

Dana 6. septembra 1918 u noći na Bukoviku stvara se odluka napredovanja srpske vojske unatoč neuspesima Engleza i Grka na solunskom frontu, uz moto Velikoga Kralja: „Napred, u slavu ili smrt”. Redaju se borbe oko Niša i gonjenje Austro-Nemaca od Niša do Save, Dunava i Drine. Noć na Bukoviku jest krštenje političkog vaskrsenja, oslobođenja i ujedinjenja jugoslovenskog naroda. Bez nje i bez džinovskih podviga srpske vojske i jugoslovenske divizije sva bi stremljenja državnika i političara po svoj prilici ostala glasom vapijućeg u pustinji.

Na 5. oktobra 1918 osniva se u Zagrebu Narodno veće za sve jugoslovenske krajeve. Ono šalje 17. oktobra 1918 u Prag Narodnom vaboru brzojavku: „Narod Srba, Hrvata i Slovena prigodom konstituiranja Narodnog vijeća obnavlja svečani zavjet zajed-

ZELJA ČESKOSLOVAČKIH SOKOLA DA NJ. VEL. KRALJ PETAR II PO- SETI SLET

Oktobarski broj praškog „Sokola” javlja, da je od strane českoslovačkih Sokola, iz Šumavske župe, izražena Českoslovačkoj obci sokolskoj želja, da se posebno pozove Nj. Vel. Kralj Petar, starešina jugoslovenskog Sokolstva, da blagoizvoli prisustvovati X svesokolskom sletu u Pragu.

ČESKOSLOVAČKO SOKOLSTVO IZ AMERIKE NA SLETU

„Sokol Američki”, vesnik Američke obce sokolske, od oktobra o. g. javlja o intenzivnim pripremama američkog Sokolstva za posetu X svesokolskog sleta u Pragu. Česko Sokolstvo u Americi nastupiće zajedno na sletu u Pragu sa slovačkim Sokolstvom, koje u Americi ima svoj posebni savez. Članovi i članice nastupiće sa zajedničkim prostim vežbama. Zaključeno je, da sletu u Pragu učestvuju također i naraštaj. Očekuje se da će broj posetilaca iz Amerike, koji će doći brojčano na X svesokolski slet u Prag daleko nadmašiti sve dosadašnje posete svesokolskih sletova. Prva ekspedicija polazi iz Nju Jorka sa „Akvitanijom” već 4. maja 1938, druga također sa „Akvitanijom” 1. juna, a treća će putovati sa „Kvin Meri”. Pre polaska američki Sokoli neće zajednički uvežbavati proste vežbe, nego tek na ladi i posle dolaska u Prag.

PREKO 500.000 KČ DAROVANO ZA SLET

Sletski odbor primio je do oktobra o. g. od raznih ustanova i privatnika 538.214 KČ kao potporu za priređivanje X svesokolskog sleta.

FILMOVANJE X SVESOKOLSKOG SLETA

Do 31. oktobra o. g. bio je određen rok za predaju natečajnih radova kako da se najbolje izvede filmovanje X svesokolskog sleta. Do toga roka ČOS je primila 13 predloga, koje će žiri proučiti.

PROPAGANDNA LUTKARSKA SCENA

Propagandna lutkarska scena „Sletu zdari!”, koju je napisao za X svesokolski slet br. dr. J. Malik, član predsedništva prosvetnog odbora ČOS, određena je kao obavezna igra u lutkarskom sletskom takmičenju. Igra je izašla u posebnoj knjižici u izdanju ČOS (cena 1 Kč).

Jeste li poslali pretplatu za sokolske listove?

ničke borbe naših naroda do postignuća zajedničkih ideala Českoslovačke i Jugoslovenske države”. Istoga dana pozdravlja i Poljake: „.....s Vama smo u dobru i zlu do ostvarenja naših konačnih ideala i slobodnih država Poljske i Jugoslavije”.

22. oktobra 1918 u Zagrebu drži se velika narodna manifestacija za oslobođenje i ujedinjenje. Svuda se osnivaju mesna Narodna veća.

28. oktobra 1918 u 11.30 Narodni izbor jednoglasno zaključuje da prekida sve državno-pravne odnose sa Monarhijom i proglašuje nezavisnu Českoslovačku državu. Dan kasnije u 10.30 Hrvatski državni sabor zaključuje: „Svi dosadašnji državno-pravni odnosi i veze između Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s jedne strane te Carevine Austrije i Ugarske s druge strane razrešavaju se”.

Na toj istorijskoj skupštini gospođa Zlata Lopašić Kovačević, ta velika Jugoslovenka, u ime nećakinje velikoga biskupa Štrossmajera predaje, kako sama reče, dar njegov s onkraj groba, i ističe, da su se ispunili ideali, koje nažalost veliki Biskup nije mogao doživeti.

U Štutgartskom ratnom muzeju a u ratnoj statistici stoji zabeleženo, da je Srbija u ratu izgubila 35% svoga sta-

IZ SLOVENSKEG SOKOLSTVA

Sokolstvo u Slovačkoj beleži posle svetskog rata velik napredak. Dok je god. 1920 u Slovačkoj bilo samo 18.315 sokolskih pripadnika, sada ih ima 46.115. U 6 slovačkih sokolskih župa organizovano je 139 društava i 21 četa. Sokolstvo u Slovačkoj posvetilo je u zadnje vreme najveću pažnju vaspitanju sposobnih i savesnih prednjaka za sprovođenje odbranbenog vaspitanja i radi dobre pripreme za učešće na svesokolskom sletu u Pragu.

Sokoli — medicinari, koji studiraju na Karlovom univerzitetu u Pragu, organizovani su i imaju svoj poseban otek u sastavu lekarskog odbora ČOS. Članovi ovog oteka medicinara koji postoji već pet godina, drže svakog meseca plenarne sastanke u Tirševom domu. Na prvom sastanku u ovogodišnjem zimskom semestru, koji je održan 19. oktobra o. g., otek Sokola-medicinara raspravljao je o pripremama za lekarsku službu na svesokolskom sletu. I naši Sokoli-medicinari u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani mogli bi da se organizuju po uzoru svojih praških kolega i da korisno posluže Sokolstvu.

Pomen Vaclavu Vorlu, bivšem načelniku Praškog Sokola, održan je 12. oktobra o. g., na dan petogodišnjice njegove smrti. Ovom prilikom otkriveno je u Šajnerovoj dvorani Praškog Sokola njegovo poprsje, rad akad. vajara Kavana, koje je društvu poklonio prednjački zbor. Vaclav Vorel bio je jedan od najistaknutijih praških sokolskih prednjaka, koji se proslavio svojim divnim kompozicijama prostih vežbi. Njegovu dvadesetipetorku izvodili su českoslovački Sokoli na sletu u Osijeku 1921.

Hotel „Sokolski dom” u Tirševom domu u Pragu nadograđuje se po zaključku predsedništva ČOS za još jedan sprat, jer više nije odgovarao povećanom prometu. Izrada nacrtu za ovu nadogradnju, koja mora da bude gotova još pre X svesokolskog sleta, poverena je graditelju Tirševog doma arhitektu br. Krasnome.

Otek za javna pitanja osnovan je kod predsedništva ČOS. Predsednik ovog oteka je br. Jandasek, a članovi su braća: dr. Uher, dr. Pehlát, dr. Vajgner, K. Svare i sestra B. Stiblova.

Tečaj za prednjačice klizanja održaće se, na predlog načelnštva članica ČOS, koncem novembra i početkom decembra o. g. u Pragu.

Telesno vaspitanje u svetu

Sportski muzej u Finskoj

Već godine 1925 pokrenuta je u Finskoj akcija, da se osnuje sportski muzej. Godinama se od tada sakupljao potrebiti materijal kao i finansijska sred-

novništva. „Sine sanguinis effusione nulla fit redemptio”. Nikada u povesti čovečanstva nije ta rimska reč dobila jaču i sjajniju potvrdu.

Nadljudski naponi i pobeđe srpskog dela jugoslovenskog naroda i oni jugoslovenske divizije omogućili su dan 29. oktobra 1918. Bez Cera i Rudnika, bez proboja solunskoga fronta, bez Niša i Beograda ne bi se bio porodilo nikada 29. oktobra 1918 isto onako, kao što se ne bi bio mogao poroditi ni 28. oktobra 1918 bez českoslovačkih legija.

Državnici i političari bez stvarnih uspeha oružanog naroda ne bi bili došli u položaj da raskinu državno-pravne odnose sa Dvojnomo Monarhijom na severu i na jugu.

Ona je nestala koncem oktobra 1918 skoro nečujno i nezapaženo, kako nestaje svaka suvišna stvar.

Mi ovde dajemo počast svim neimarima 28, odnosno 29. oktobra 1918, u prvome redu naoružanim delovima českoslovačkog i jugoslovenskog naroda i njihovim velikim vođama: velikome predsedniku Masariku i velikome Kralju Aleksandru I Karadorđeviću, koji je svojim parolom u noći 6. septembra 1918: „Napred, u slavu ili smrt” stvorio Jugoslaviju!

stva. Ovu akciju je uvelike podupiralo ministarstvo prosvete. Državni odbor za fizičko vaspitanje je zaključio, da se sportski muzej podigne kod novog stadiona u Helsinkama, koji će biti završen iduće godine.

Fizičko vaspitanje na Masarikovom uni- verzitetu u Pragu

Na filozofskom fakultetu Masarikovog univerziteta u Pragu održava se svake godine tečaj za fizičko vaspitanje, u kome se pripremaju učitelji gimnastike za srednje škole. Za ovogodišnje prijemne ispite za ovaj tečaj, koji su održani 9, 11 i 16. o. m. došlo je 36 studenata i 25 studentkinja. Za prijem u tečaj kandidati su morali da postignu minimalne rezultate u trčanju na 100 m za 14 sek, u trčanju na 3.000 m za 13 min, u skoku u vis 1,35 m, u bacanju kugle 8 m i u plivanju na 100 m bez obzira na vreme. Osim toga morali su da pokažu prosečnu izvežbanost na spravama (na konju u dužinu bez hvataljki, na preči, ručama i u penjanju po užetu) i u igrama (u odbojci, košarci ili hazeni). Za studentkinje su određeni minimalni rezultati u trčanju na 60 m za 10,2 sek, u skoku u vis 1,10 m, u bacanju lopte 20 m i u plivanju na 100 m bez obzira na vreme. Također i studentkinje su morale da pokažu izvežbanost u igrama. Izvežbanost kandidata i kandidatkinja bila je dobra a osobito je u lakoatletskim disciplinama postignuto nekoliko odličnih rezultata.

Predsednik dr. E. Beneš — protektor takmičenja u hokeju na ledu

Takmičenja za svetsko prvenstvo u hokeju na ledu održaće se u februaru iduće godine u Pragu. Na molbu priređivača preuzeo je protektorat nad ovom priredbom predsednik Českoslovačke Republike dr. Eduard Beneš.

Oko priznanja svetskog rekorda na 100 metara

Prošle godine je olimpijski pobednik crnac Ouens potukao na takmičenju u Cikagu svetski rekord u trčanju na 100 m sa vremenom od 10,2 sek. Suci su odmah izmerili stazu i konstatovali su, da je kraća za celih 15 mm. Nadležne atletske instance zbog toga nisu htele da priznaju taj rekord. Ouens je protiv toga protestovao. Kod ponovnog merenja ove godine bila je staza dugačka tačno 100 m. Ovu zagonetku rešili su u fizikalnom laboratoriju, gde je sa pokusima konstatovano da se kod prvog merenja čelična vrpca, usled velike vrucine, bila zategla. Posle ove konstatacije taj rekord je konačno priznat.

33 gimnastičko takmičenje Berlin- Lajpcig-Hamburg

U ovogodišnjem gimnastičkom takmičenju Berlin-Lajpcig-Hamburg, koje je održano 10. pr. m. u Hamburgu, pobedila je vrsta iz Hamburga sa 2.186 bodova pred vrstom iz Lajpciga sa 2.163 i vrstom iz Berlina sa 2.123 bodova. U dosadašnjim takmičenjima pobedio je Hamburg 13 puta, Lajpcig 12, a Berlin 8 puta.

Djelnicke tjelocvične jednoti

Socijalistički gimnastički savez u Českoslovačkoj (Djelnicke tjelocvične jednoti) objavio je svoju statistiku za godinu 1936, iz koje se vidi, da savez ima 145.755 pripadnika, t. j. za 3.420 više od zadnje godine. Od toga je 46.734 članova, 18.383 članica, 11.669 naraštajaca, 10.829 naraštajki, 28.085 muškog i 30.055 ženskog podmlatka. Savez ima 1.345 društava, ali samo srazmerno mali broj društava ima vlastite domove i igrališta. Većina društava vežba u školskim vežbaonicama i u drugim iznajmljenim prostorijama. Vlastita ili iznajmljena igrališta ima samo 543 društva, a sva ostala društva su bez igrališta. Savez ima 8.632 prednjaka i prednjačice. Savez već sada vrši pripreme za IV radničku olimpijadu koja će se održati u Pragu god. 1940. Da bi se sakupila potrebna sredstva za pripremu takmičara, zaključeno je da se uvede porez od 0,50 Kč po svakom članu. Savez se sprema i na sprovođenje zakona o odbranbenom vaspitanju omladine.

Iz naših župa

IZ NAČELNIŠTVA SOKOLSKJE ŽUPE NOVI SAD

Zbor društvenih načelnika i načelnica Sokolske župe Novi Sad održan je 24. oktobra o. g. u Novom Sadu. Ovom zboru prisustvovali su načelnici i načelnice iz 52 jedinice, odnosno iz 44 društava i 8 četa.

Zbor je doneo ove zaključke:

1) Uzet je na znanje izveštaj načelnika župe o dosadašnjem radu tehničkom i povodom toga zaključeno je poveriti načelniku župe do iduće sednice izradu pravilnika o prelaznim darovima pobednika kod župskih utakmica.

2) Kako se ove godine u smislu uputa saveznog načelnštva nisu nigde održale utakmice članstva i naraštaja, to je zaključeno, da se ove bezuslovno imaju održati u godini 1938, i to društava i četa do 15. maja, okružne prilikom okružnih priredaba do 15. juna, a župske do kraja juna 1938. Okružna načelnštva nastojace da se propisane utakmice kod svih jedinica izvrše. Uputstva potrebna za utakmice davaće načelnštvo župe. Dane okružnih priredaba regulisaće okružna načelnštva sporazumno sa načelnštvom župe.

3) Da se u smislu rešenja saveznog načelnštva po mogućnosti do kraja ove godine prirede i održe trodnevni radni tečajevi za načelnike društava u svrhu davanja potrebnih uputstava za tehnički rad i vežbanje, a na kojim tečajevima u slučaju sprečenosti načelnika mogu učestvovati njihovi zamenici. Osim ovih tečajeva zaključeno je da se održi do kraja godine i tečaj za vode četa, ako za to bude novčanih sredstava. Od januara do kraja marta pak da se održe opšti prednjački tečajevi za članove i članice, ukoliko i za ove bude raspoloživih sredstava.

4) Uzet je na znanje referat brata župskog načelnika povodom raspisa saveznog načelnštva o učestvovanju na X svesokolskom sletu u Pragu 1938 i nakon prikazanih prostih vežbi članstva i naraštaja za naše Sokolstvo na ovom sletu, zaključeno je da se ove vežbe propisu samo za vežbače i vežbačice koji će učestvovati na sletu u Pragu. Za ovogodišnje priredbe u župi propisuju se posebne župske vežbe, i to za članove, članice, muški i ženski naraštaj i mušku i žensku decu.

U vezi s tim zaključeno je, da na sletu u Pragu mogu učestvovati od nevezbača ona braća i sestre, koji imaju propisanu odoru, odnosno sestre narodnu nošnju, koji su disciplinovani i koji znaju strojeve vežbe te koji su bar 6 meseci članovi jedinica i uplatili dospelu članarinu. Braća i sestre onih jedinica župe, koje nisu izvršile utakmice pod t. 2, isto neće biti pripušteni da učestvuju na sletu.

5) Zaključeno je, da se ponovo upozore bratska načelnštva jedinica da mesečne izveštaje u tehničkom radu uredno šalju načelnštvu župe, a ko ove izveštaje ne bude slao najkasnije do 20. dana u mesecu, načelnštvo župe će u takvim slučajevima uputiti župskog prednjaka u dotičnu jedinicu, koji će na trošak iste izveštaj istaviti na licu mesta.

6) Zaključeno je, da se preporučiti svima jedinicama župe, da obzirom na sletove i razne priredbe radi pomaganja vežbača osnuju prema izdatom nacrtu pravilnika putne blagajne i o učinjenom izveštaju načelnštvo župe. Jedinicama koje nisu bile prisutne na zboru šalju se ovi nacrti pravilnika.

7) U smislu naređenja saveznog načelnštva propisuju se kod vežbanja strojevitih vežbi vojnička komanda po kojoj se ove vežbe otsada imaju vežbati, pa se bratska načelnštva upućuju na izvršenje ovoga. Načelnštvo župe čim od saveznog načelnštva dobije pravila-knjižice o ovoj komandi, poslaće svima jedinicama.

SOKOLSKA KREDITNA ZADRUGA V MARIBORU USTANOVLJENA

V sobotu 23. oktobra je bil ustanovni obćni zbor »Sokolske kreditne zadruge z o. j. v Mariboru. Ze dalje časa sem so se vršile priprave za ustanovitev take kreditne zadruge. Da se naj ustanovi na področju župe taka zadruga je bilo enoglasno sklenjeno na letošnjem obćnem zboru Sokolske župe Maribor.

Člen četiri navedene zadruge nam poda njen namen: Zadruga ima tale namene: 1) navajati Sokole, sokolska društva ter čete k štednji; 2) zbirati denarna sredstva v obliki hranilnih vlog ter; 3) dajati iz sredstev, zbranih na ta način, posojila združnikom in to sokolskim edinicom, njihovim članom pa le v kritje obvez, ki so neposredno v zvezi z njihovim sokolskim delovanjem.

Vendar pa ima zadruga tudi ta namen, da navaja Sokole na gospodarsko polje, kajti ti se naj kot vseobča narodna organizacija posvetijo tudi gospodarskim vprasanjem.

Zanimanje je zadrugo je prav veliko tako da je upati, da bode postala ista prava opora našega Sokolstva. V upravni in nadzorni odbor so bili izvoljeni naslednji bratje: v upravni odbor br. Degen Fridek, Preiog Ferdo, Struna Lojze, Mahorko Jože, Bratož Josip ter Požar Anton in kot namestniki br. dr. Salamon Franjo, Sašel Gregor ter Rojnik Ivan; v nadzorni odbor pa br. dr. Gorišek Milan, Kumperšček Anton, kot namestniki pa br. dr. Zbrizaj Teo, ing. Krejči Anton ter Pertot Kristijan.